

Garden til Johannes og Jorun Kjøsnes. Foto: Lise Grøva.

Økologisk geitehald - God mjølk hos Johannes og Jorun Kjøsnes

Britt I. F. Henriksen, Bioforsk Økologisk
Helga Kvamsås, TINE Meieriet Vest
Kontaktperson: britt.henriksen@bioforsk.no

I økologisk geiteproduksjon kan det være ei utfordring å produsere mjølk av god kvalitet når ein samtidig ønsker moderat kraftfôrnivå. Johannes og Jorun Kjøsnes har levert 100 % Elitemjølk i fleire år og har ingen merknader for smaksfeil i mjølka. Samtidig har dei lågt kraftfôrnivå.

Johannes og Jorun Kjøsnes tok over garden, som ligg i Skei i Jølster, i 1976. Dei har drive garden etter økologiske prinsipp sidan 1990 og fekk DEBIO-godkjenning i 1999. Drivkrafta bak omlegging til økologisk drift var heilskapstenking når det gjeld ressursar og landbrukspolitik, og viktigheita av å nytte naturressurssane meir enn innkjøpt energikrevjande produksjonsmiddel.

Mjølka vert levert til TINE Meieriet Vest sitt anlegg på Byrkjelo til produksjon av G 35 og Ekte Geitost. Ved behov vert mjølka frå distriktet køyrt til anlegget i Ørsta der ein produserer Snøfrisk Kremost og Snøfrisk Kvit Geitost. Sistnemnde er ein rein elitemjølksost av fast type som krev svært god råstoffkvalitet både når det gjeld

tørrestoffinnhald, innhald av frie feittsyrer og smak.

Driftsopplegg

Mjølkekvota til Johannes og Jorunn er på om lag 40.000 liter produsert på 90 årsgeiter. Avdråttsnivået låg i 2006 på 530 kg pr. årsgeit. Kjeingstida er mars/april. Alle kje vert tekne vare på. Johannes og Jorunn leverer 70 spekje til GILDE etter ein ammeperiode på 4 veker. Beiteslepp er vanlegvis i midten av mai. Då flyttar geitene inn til sommarfjøsset som ligg 3 - 4 km lenger inne i fjorden. Geitene er her fram til oktober og nyttar beita i dei bratte liene. Dersom kvota ikkje er fylt i oktober, føregår siste del av mjølkeperioden heime.

Mjølkekvalitet

På Kjøsnes er dei opptekne av å produsere mjølk av god kvalitet. Dei største utfordringane er å halde tørrstoffnivået høgt og innhaldet av frie feittsyrer lågt i beiteperioden. Dei vanskelegaste månadene er nok juli og august da beitekvaliteten gradvis går tilbake og geitene har mjølka i 3 - 4 mnd og brukt opp ein del kroppsreservar. Mjølkekvaliteten har vore jamt over god. I gjennomsnitt for 2006 var tørrstoffinnhaldet i mjølka 11,2 %. Innhaldet av frie feittsyrer (ffs) i mjølka har med unntak av *ein* prøve lege under 1,5 heile sesongen. Dei har levert 100 % Elitemjølke i fleire år og har ingen anmerknningar for smaksfeil i mjølka.

Grovfôr

Garden er på 46 daa fulldyrka jord. Enga vert slått tidleg, ved begynnande skyting. Er været lageleg greier dei å få gras i hus på 3 - 4 dagar. Tyngda av gras vert lagt i silo, og noko brukt som høy. Han brukar ensileringsmiddel i siloen.

Fôring i tørrperioden

Geiteflokken har ein tørrperiode på minst 3,5 mnd. Dette gir geitene høve til å bygge opp hold på mykje grovfôr, noko dei meiner er viktig. Geitene blir fôra etter appetitt med grovfôr. Johannes og Jorunn har dei siste par åra gitt geitene 0,2 kg kraftfôr i tørrperioden og synes dei er i betre hold og kondisjon ved kjeing enn dei var før. Dei gir også mineraltilskott i tørrperioden.

Fôring i innefôringsperioden fram til beiteslepp

Geitene har tilgang til grovfôr heile døgnet, og der er 20 - 25 % restar. Johannes og Jorunn gir surfôr 3 gonger pr. dag i tida etter kjeing. Dette aukar grovfôropptaket. Geitene får også noko høy i tillegg til surfôr. Dei gir 0,4 - 0,5 kg Natura Drøv 40 + 0,2 kg Natura protein Drøv per geit per dag. Dei tildeler kraftfôret 2 gonger per dag. Dei gir også mineraltilskott i denne perioden.

Fôring i beiteperioden

Ved beiteslepp vert kraftfôrmengda redusert til 0,4 kg. "Geitene skal leve mest mogleg på grovfôr og beite" seier Johannes. Geitene er berre inne til mjølking og har høve til å beite

heile døgnet. Døgnbeiting bidreg til høgare fôrøpptak og betre energidekning på beite. Litt ut i juli startar Johannes og Jorunn med å gi geitene press-saft etter mjølking morgon og kveld. Dette ser ut til å være eit verdifullt tilskott til beite på denne tida. Kraftfôrmengda vert gjerne auka til 0,5 kg i juli. Frå midten av september startar dei med tilleggsfôring med surfôr om kvelden.

I oktober vert geitene tekne heimatt. Er ikkje kvota full, produserer dei resten av mjølka på garden heime. Då er det full innefôring og kraftfôrnivået er oppe på 0,6 kg.

Bruket har eit driftsopplegg med moderat avdrått på geitene og eit moderat kraftfôrforbruk. Med det fôringsopplegget desse brukarane praktiserer har dei lukkast bra.

Temaarket er utarbeida i samband med Pilotprosjektet «Utvikling av økologisk geitehold», prosjekteigar Fylkesmannen i Nordland.

http://www.fylkesmannen.no/fmt/prosjekter_økoheit

Fagredaktør denne utgaven:
Atle Wibe, Bioforsk Økologisk

Ansvarlig redaktør:
Forskningsdirektør Nils Vagstad, Bioforsk

ISBN-13 nummer: 978-82-17-00208-6
www.bioforsk.no

Bioforsk:

Trygg matproduksjon, rent miljø og økt verdiskaping basert på langsiktig ressursforvaltning

- Lokalisert over hele Norge
- Organisert i sju sentra
- 500 medarbeidere
- Omsetning 320 mill. kr

Bioforsk, Fr. A. Dahlsvei 20, 1432 ÅS
Tlf. 03 246
Faks. 63 00 92 10
post@bioforsk.no